

**Ks. Bogusław Wolański**

PWT Wrocław

Instytut Teologii Pastoralnej

## **DUSZPASTERSTWO RODZIN ODPOWIEDZIĄ NA CZASY KRYZYSU MAŁŻEŃSTWA I RODZINY. DOŚWIADCZENIE DIECEZJI LEGNICKIEJ**

Obserwacja obecnego życia ludzi pokazuje wyraźnie, że coraz bardziej mamy do czynienia z kryzysem rodziny. Rośnie liczba tzw. związków partnerskich, a na popularności w dużym tempie traci małżeństwo. Odnotowuje się sporą liczbę rozpadów związków małżeńskich. Coraz bardziej stykamy się ze zjawiskiem niżu demograficznego. Choć rodzina w Polsce jest wskazywana przez zdecydowaną większość respondentów jako wartość powszechna i trwała<sup>1</sup>, to jednak traci ona na znaczeniu zwłaszcza wśród młodego pokolenia.

Swój niepokój wyraził również papież Franciszek podczas spotkania z rodzinami w Watykanie z okazji 100-lecia istnienia Ruchu Szentsztackiego. Wskazał, że dziś rodzina jest bardzo atakowana, a nawet wręcz bita. Rodzinę się niszczy, tak jakby był to jakiś rodzaj stowarzyszenia. Mamy do czynienia z dużą ilością rodzin poranionych, ze sporą liczbą rozbitych małżeństw i wiele relatywizmu w pojmowaniu sakramentu małżeństwa. Jest to kryzys, z którym trzeba coś uczynić. Papież najpierw zaapelował, żeby jasno mówić, że różne partnerstwa, które są nazywane małżeństwami, nie są rzeczywiście małżeństwami. Nie można mówić o małżeństwie jako o kolejnym rodzaju stowarzyszenia. Coś uczynić znaczy – poprzez działanie duszpasterstwa rodzin – pomagać. To oznacza towarzyszyć, iść razem,

---

<sup>1</sup> W. Świątkiewicz, *Między rodziną a życiem publicznym – ciągłość i zmiana orientacji na wartości w polskim społeczeństwie*, w: *Postawy społeczno-religijne Polaków 1991–2012*, red. L. Adamczuk, E. Firlit, W. Zdaniewicz, Warszawa 2013, s. 193-194.

ciało przy ciele, a także tracić czas, jak czynił to sam Jezus, towarzysząc w otwieraniu sumień, uzdrawiając chorych, nauczając<sup>2</sup>.

W Orędziu opublikowanym na zakończenie III Nadzwyczajnego Zgromadzenia Synodu Biskupów nt. „Wyzwania Duszpasterskie związane z rodziną w kontekście ewangelizacji” (5-19.10.2014 r.) ojcowie synodalni wskazali źródło wielu kryzysów małżeńskich: osłabnięcie wiary i wartości, indywidualizm, zubożenie relacji, napięcie pożądania, ignorujące refleksję. Następuje również zmęczenie istnieniem, bałwochwalstwo pieniądza oraz dyktatura ekonomii bez ludzkiej twarzy i ludzkiego celu, narastająca bieda<sup>3</sup>. Wszystko to rodzi coraz większą liczbę ludzkich dramatów, dla których należy szukać uzdrowienia. Kościół i działające w nim duszpasterstwo rodzin ma stawać się szpitalem polowym, w którym ludzie zranieni znajdują bliskość życzliwych osób.

Lekarzem, który może dać uzdrowienie, jest Jezus Chrystus. Tak jak leczył różne choroby, czego opisy znajdują się w Piśmie Świętym, tak obecnie może uleczyć zranienia powstałe w małżeństwach i rodzinach. Ci wszyscy cierpiący na różnego rodzaju dolegliwości, choroby czy paraliż, do których przyszedł Chrystus obchodząc Galileę, są dziś w naszych rodzinach. Tymczasem w coraz bardziej zagonionym świecie ludzie nie szukają już pomocy i uzdrowienia u Boga. Naiwnie wyobrażają sobie, że własnymi siłami są w stanie rozwiązać swoje egzystencjalne problemy. Niestety tak się nie dzieje, bo są na to zbyt słabi i zbyt mało oświeceni, by jasno widzieć sytuację i odróżnić dobro od zła, szukając w ten sposób właściwych rozwiązań. Kluczem do ratunku dla rodziny jest zwrócenie się do źródła, którym jest Bóg. Przecież to On stworzył rodzinę, wyposażył ją i nadał jej wartość sakramentalną by kształtowała świat, biorąc udział w tym, co nazywamy stwarzaniem<sup>4</sup>.

Rodzina zagubiona wskutek współczesnych przemian, narażona na natarczywe oddziaływanie laickich i liberalnych mediów, potrzebuje silnego wsparcia ze strony Kościoła. Odnalezienie właściwych form troski o małżeństwa i rodziny, dostosowanych do ich konkretnych potrzeb, stanowi ważne wyzwanie dla Kościoła. Dlatego Kościół uznaje służbę rodzinie za jedno ze swych najistotniejszych zadań, za pierwszą i z wielu względów najważniejszą drogę posłannictwa i posługi<sup>5</sup>.

Dla zrealizowania tego rodzaju działalności Kościoła w jego strukturach powołane jest do życia duszpasterstwo rodzin, przez które rozumie się system kościelnych działań zmierzających do urzeczywistnienia zbawczego planu, dotyczącego małżeństwa i rodziny. Jego osią jest prawda o małżeństwie i rodzinie nieomylnie

<sup>2</sup> Franciszek, *Przemówienia na spotkaniu w Watykanie z Ruchem Szentszackim* (25.10.2014), <http://www.opoka.org.pl/aktualnosci/news.php?s=opoka&id=53704#> [dostęp: 29.01.2015].

<sup>3</sup> Zob. <http://ekai.pl/wydarzenia/swiat/x83019/oredzie-synodu-biskupow-podziwiamy-i-wyrazamy-wdziecznosc-rodzinom-za-ich-swiadectwo/> [dostęp: 3.02.2015].

<sup>4</sup> H. Hoser, *Przemówienie podczas świątecznego spotkania Duszpasterstwa Rodzin Diecezji Warszawsko-Praskiej* (7.01.2015), <http://w.idziemy.com.pl/kosciol/abp-hoser-tylko-bog-i-jego-milosc-moga-uzdrowic-nasze-rodziny> [dostęp: 3.02.2015].

<sup>5</sup> Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* [dalej: DDR], nr 1, Warszawa 2003, s. 9.

przekazywana przez Urząd Nauczycielski Kościoła. Do duszpasterstwa rodzin należy także wszechstronna troska o zapewnienie warunków sprzyjających realizacji tej prawdy oraz konkretna pomoc udzielana rodzinie w wypełnianiu jej powołania<sup>6</sup>. W oparciu o *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* można wymienić główne zadania duszpasterstwa rodzin: obrona życia ludzkiego, przygotowanie do małżeństwa i życia w rodzinie, pomoc rodzinie, poradnictwo rodzinne i pedagogizacja rodziców oraz troska o rodziny w sytuacjach trudnych i nieprawidłowych<sup>7</sup>. Wskazane zadania wraz z opisem inicjatyw realizowanych w diecezji legnickiej staną się treścią tego artykułu oraz podjęta zostanie próba ukazania działalności duszpasterstwa rodzin jako odpowiedź na czasy kryzysu małżeństwa i rodziny.

### OBRONA ŻYCIA LUDZKIEGO

Do głównych zadań duszpasterstwa rodzin należy obrona życia ludzkiego. Staje się to niezmiernie ważne w XXI wieku, w którym na różne sposoby podważa się jego wartość. Szczególnej troski i obrony wymaga życie dziecka poczętego. Kościół naucza, że życie ludzkie jest święte i nienaruszalne w każdej chwili jego istnienia, także w fazie początkowej, która poprzedza narodziny. W praktyce troska ta powinna przejawiać się poprzez przeciwstawienie się „kulturze śmierci”, która promuje antykoncepcję, aborcję, techniki sztucznej prokreacji oraz badania nad ludzkim embrionem. Ponadto duszpasterstwo rodzin powinno podejmować pozytywne inicjatywy, mające na celu budowanie w społeczeństwie „kultury życia”. Należy zatem promować Krucjatę Modlitwy w Obronie Poczętych Dzieci, rozwijać sieć domów dla samotnych matek, popierać działalność ruchów *pro-life* oraz rozwijać dzieło duchowej adopcji dziecka poczętego<sup>8</sup>.

W ramach przeciwstawiania się „kulturze śmierci” i troski o życie ludzkie Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Legnickiej we współpracy z innymi stowarzyszeniami zorganizowało w latach 2013–2014 cykl konferencji naukowych, zatytułowanych „Poznaj prawdę o...”. Pierwsza z nich poświęcona była tematowi sztucznego zapłodnienia *in vitro* oraz metodzie leczenia niepłodności – naprotechnologii. Odbyła się ona w Legnicy 23 marca 2013 roku. Zaproszonymi gośćmi, którzy przybliżyli tematykę byli: prof. dr hab. Stanisław Cebrat z Zakładu Genomiki Wydziału Biotechnologii Uniwersytetu Wrocławskiego; ks. dr hab. Andrzej Muszala z Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie; mgr Mirosława Szymaniak z Poznania, biolog, cytolog, instruktor Creighton Model System. Pierwszy z prelegentów podjął temat „Genetyczne konsekwencje zapłodnienia pozaustrojowego”, ks. Muszala przedstawił wykład „*Daj mi dzieci, inaczej umrę* (Rdz 30,1). Niepłodność, *in vitro* a etyka”. Natomiast

<sup>6</sup> Tamże.

<sup>7</sup> J. Kamiński, *Zadania duszpasterstwa rodzin*, „Roczniki Pastoralno-Teologiczne” 4 (59) (2012), s. 81.

<sup>8</sup> Tamże s. 82-83; J. Kamiński, *Troska o życie ludzkie*, w: *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Lublin 2013, s. 324.

trzecia prelegentka wyjaśniła temat naprotechnologii w wykładzie „Creighton Model i NaProTECHNOLOGY w diagnozowaniu i leczeniu zaburzeń zdrowia prokreacyjnego”<sup>9</sup>.

Druga konferencja odbyła się 12 października 2013 roku i nosiła tytuł „Gender uderzeniem w rodzinę. Poznaj prawdę o gender”. Prelegentami podczas tej sesji byli: dr hab. Maria Ryś, z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz TChr z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Teresa i Tomasz Birutowie – małżeństwo z Polkowic zaangażowane w Ruch Światło-Życie Domowy Kościoła. Pierwszy prelegent przedstawił temat „Jak możemy przerwać cywilizację śmierci (gender) budując cywilizację miłości?”. Następnie ks. Bortkiewicz skoncentrował się na temacie „Istota ideologii gender”, wskazując na podstawy myśli głoszonych i sączonych w społeczeństwo przez tzw. „genderystów”. Na zakończenie wspomniane wyżej małżeństwo złożyło świadectwo wartości życia małżeńskiego mężczyzny i kobiety, którzy wychowują trójkę dzieci. Była to pozytywna odpowiedź na proponowaną we współczesnym świecie nieludzką ideologię wymierzoną w małżeństwo oraz w życie rodzinne<sup>10</sup>.

Trzecia konferencja została zorganizowana 22 marca 2014 roku i dotyczyła tematyki antykoncepcji oraz naturalnego planowania rodziny. Dokładny tytuł brzmiał „Poznaj prawdę o antykoncepcji. Antykoncepcja czy naturalne planowanie rodziny?”. Do wygłoszenia prelekcji zostali zaproszeni goście: o. dr Wacław Chomik z Papieskiego Uniwersytetu Antonianum w Rzymie, prof. dr hab. Urszula Dudziak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i mgr Dominika Warmuz, diecezjalna doradczyni życia rodzinnego w Legnicy. Wprowadzeniem w konferencję była refleksja uczyniona przez o. Chomika na temat „Miłość małżeńska a antykoncepcja w świetle *Humanae Vitae* Pawła VI”. Główny wykład: „Rozpoznawanie czy czasowe eliminowanie płodności? Następstwa podjętej decyzji” wygłosiła prof. Dudziak. Dokonała ona rzetelnego porównania skuteczności stosowania metod naturalnych i mocno promowanej w społeczeństwie, a przynoszącej wiele zła, antykoncepcji. Na zakończenie diecezjalna doradczyni życia rodzinnego podjęła temat: „Metody rozpoznawania płodności”<sup>11</sup>.

W ramach promowania kultury życia i troski o dzieci nienarodzone wielokrotnie podejmowano wysiłki zaszczepienia w życie parafii duchowej adopcji dziecka poczętego. Szczególnie dokonano tego podczas realizowania programu duszpasterskiego Kościoła w Polsce „Otoczmy troską życie” w latach 2008–2009. Program ogólnopolski zakładał różne inicjatywy związane z troską o nienarodzonych. W diecezji legnickiej zostały przygotowane dla wiernych specjalne materiały

<sup>9</sup> Zapis audio-video z konferencji oraz obszerna relacja <http://www.legnica.fm/index.php/38-fakty-legnica/13450-poznaj-prawde-o-in-vitro-konferencja-w-legnicy> [dostęp: 4.02.2015].

<sup>10</sup> Zapis audio-video z konferencji oraz obszerna relacja <http://www.legnica.fm/index.php/kosciol/15932-gender-tyrania-seksualizacji-konferencja-w-legnicy-foto> [dostęp: 5.02.105].

<sup>11</sup> Zapis audio-video z konferencji oraz obszerna relacja <http://www.legnica.fm/index.php/kosciol/18015-antykoncepcja-czy-naturalne-planowanie-rodziny-foto-film> [dostęp: 5.02.2015].

informacyjne ułatwiające przeprowadzenie złożenia przyrzeczenia duchowej adopcji w parafii<sup>12</sup>. Możliwość przystąpienia do duchowej adopcji była proponowana młodzieży podczas Marszu dla Życia, który regularnie organizowany jest w Legnicy w Niedzielę Palmową z racji Światowych Dni Młodzieży przeżywanych w diecezjach<sup>13</sup>.

Po zakończeniu realizacji programu duszpasterskiego zostało przeprowadzone w diecezji badanie ankietowe wśród proboszczów, które miało za zadanie skontrolować wprowadzenie zaproponowanych inicjatyw w życie wspólnot parafialnych. Jedno z pytań dotyczyło duchowej adopcji dziecka poczętego. Wyniki wykazały, że wierni przystąpili do duchowej adopcji w 75 parafiach<sup>14</sup> i było to dokładnie 2977 osób. Uroczysty obrzęd przyjęcia dzieci do adopcji w większości przypadków miał miejsce 25 marca, a także w następujących terminach: 8 września, 11 lutego, 7 października, 2 kwietnia, 6 stycznia oraz podczas odprawianych rekolekcji parafialnych. Pięćdziesiąt osiem parafii zadeklarowało wówczas gotowość włączenia się w dzieło duchowej adopcji dziecka poczętego w późniejszym terminie<sup>15</sup>.

Dnia 19 marca 2006 roku, z inicjatywy kardynała Stanisława Dziwisza, powstało pierwsze w Polsce „Okno Życia”, czyli miejsce w którym matka może anonimowo zostawić nowo narodzone dziecko, nie narażając go na niebezpieczeństwo. Praktyka uczy, że mimo możliwości pozostawienia dziecka po porodzie w szpitalu i zrzeczenia się praw rodzicielskich, znajdują się matki, które unikają szpitala i rodzą w ukryciu, a potem porzucają dziecko. Dlatego „Okno Życia” jest pewnym „wyjściem bezpieczeństwa” z bardzo trudnej sytuacji życiowej. Od 25 marca 2010 roku Caritas Diecezji Legnickiej prowadzi „Okno Życia” w Ośrodku Edukacyjno-Opiekuńczym „Samarytanin” w Legnicy. Do tej pory pozostawiono w nim dwoje dzieci – 27 listopada 2012 roku i 7 listopada 2013 roku. Ideą „Okna Życia” jest propagowanie cywilizacji miłości i sprzeciw wobec coraz częstszego braku szacunku dla życia<sup>16</sup>.

## PRZYGOTOWANIE DO MAŁŻEŃSTWA

Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* zaznaczył, że „[...] bardziej niż kiedykolwiek, w naszych czasach konieczne jest przygotowanie młodych do małżeństwa i życia rodzinnego. Dlatego Kościół winien popierać lepsze i intensywniejsze programy przygotowania do małżeństwa, ażeby wyeliminować [...] trudności, z którymi boryka się tyle małżeństw, a bardziej jeszcze po to, aby stworzyć pozytywne warunki do powstawania i dojrzewania udanych małżeństw”

<sup>12</sup> D. Drapiewski, *Duchowa adopcja dziecka poczętego*, w: *Otoczmy troską życie. Program Duszpasterski Diecezji Legnickiej na lata 2008/2009*, Legnica 2008, s. 13-15.

<sup>13</sup> J. Rams, *Diecezjalny Marsz dla Życia*, w: *Otoczmy troską życie...*, s. 17.

<sup>14</sup> W diecezji legnickiej jest 240 parafii.

<sup>15</sup> B. Wolański, *Realizacja programu duszpasterskiego „Otoczmy troską życie” w diecezji legnickiej*, „Teologia praktyczna”, 11 (2010), s. 253.

<sup>16</sup> Zob. [http://www.legnica.caritas.pl/index\\_dane.php?p=okno](http://www.legnica.caritas.pl/index_dane.php?p=okno) [dostęp: 5.02.2015].

(FC 66). Od dobrego przygotowania młodych ludzi do małżeństwa zależy bowiem nie tylko przyszłość rodziny, ale również przyszłość Kościoła i całego społeczeństwa<sup>17</sup>.

Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego winno być pomocne, zróżnicowane, stopniowe, pozytywne oraz ukierunkowane na praktykę. Podmioty odpowiedzialne za to przygotowanie winny mieć świadomość, że pomoc oferowaną przyszłym małżonkom należy ukierunkować na odkrywanie fundamentalnych wartości w małżeństwie i rodzinie oraz na utożsamianie się z nimi<sup>18</sup>. W Kościele w Polsce kwestię przygotowania do małżeństwa reguluje *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*. Wyróżnia ono trzy etapy przygotowania: dalsze, bliższe i bezpośrednie. Na przygotowanie dalsze składa się przygotowanie w rodzinie, w szkole, przez katechizację i w grupach rówieśniczych<sup>19</sup>. Jako przygotowanie bliższe zaproponowana jest roczna katechizacja przedmałżeńska adresowana do młodzieży<sup>20</sup>. Przygotowanie bezpośrednie obejmuje z kolei spotkanie z duszpasterzem w kancelarii parafialnej, trzy katechezy przedślubne, co najmniej trzy spotkania w Poradni Życia Rodzinnego, spowiedź przedślubną i rozmowę dotyczącą wiedzy religijnej narzeczonych<sup>21</sup>.

Po utworzeniu diecezji legnickiej w 1992 roku, na jej potrzeby zostały wprowadzone w życie dokumenty i wszelkie wskazania, jakie wypracował Synod Archidiecezji Wrocławskiej (1985–1991), wśród których znajdowała się również instrukcja dotycząca przygotowania do sakramentu małżeństwa<sup>22</sup>. Zazwyczaj w parafiach prowadzonych było osiem katechez przedmałżeńskich, wizyta w Poradni Życia Rodzinnego i załatwienie formalności kancelaryjnych. Część katechetów prowadziła tzw. „kursy przedmałżeńskie” w ramach katechezy szkolnej w ostatnich klasach szkół ponadpodstawowych, a później ponadgimnazjalnych. Sprawę uporządkowania przygotowania do małżeństwa, biorąc pod uwagę specyfikę diecezji legnickiej, zajął się I Synod Diecezji Legnickiej (2007–2012). Została wówczas opracowana *Instrukcja o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego w diecezji legnickiej*<sup>23</sup>.

Zanim jednak uchwały synodalne weszły w życie, 1 października 2011 roku, biskup legnicki opublikował *Wskazania dotyczące organizacji katechezy przedmałżeńskiej w diecezji legnickiej*<sup>24</sup>. Skłoniła go do tego coraz częstsza praktyka

<sup>17</sup> J. Kamiński, *Przygotowanie do małżeństwa i życia w rodzinie w nauczaniu Kościoła katolickiego*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 2 (57) (2010), s. 105.

<sup>18</sup> G. Pyżlak, *Przygotowanie do życia małżeńskiego i rodzinnego*, w: *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Lublin 2013, s. 343.

<sup>19</sup> DDR, nr 19-23, s. 23-25.

<sup>20</sup> Tamże, nr 24-26, s. 26-27.

<sup>21</sup> Tamże, nr 27-33, s. 27-31.

<sup>22</sup> *Duszpasterstwo małżeństw i rodzin*, w: *Synod Archidiecezji Wrocławskiej (1985–1991)*, Wrocław 1995, s. 479-488.

<sup>23</sup> *I Synod Diecezji Legnickiej (2017–2012). Przypatrzmy się powołaniu naszemu*, t. 1, red. B. Drożdż, M. Majewski, B. Wolański, T. Żurek, Legnica 2012, s. 231-243.

<sup>24</sup> Zob. <http://www.diecezja.legnica.pl/documents/51> [dostęp: 6.02.2015].



skracania w niektórych parafiach katechezy przedmałżeńskiej do dwóch dni, a nawet do kilku godzin. Zanikała również praktyka spotkań narzeczonych z doradcami życia rodzinnego w Poradniach Życia Rodzinnego. Stąd zdecydowana postawa biskupa, który we wskazaniach przypomniał wagę katechezy przedmałżeńskiej.

Treść instrukcji synodalnej i zawarte w niej wskazania zostały oparte na *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*. Założono, że w życie diecezji w ramach przygotowania bliższego będzie wprowadzana roczna katecheza dla młodzieży, realizowana w cyklu 25 spotkań. W instrukcji zostały podane: zakres tematyki katechezy parafialnej, rozwiązania metodyczne, środki dydaktyczne, a także osoby realizujące program katechezy parafialnej. Wcześniej księża mieli możliwość spotkania z kapłanem z archidiecezji gnieźnieńskiej, który dzielił się doświadczeniem wprowadzania w życie tego rodzaju katechezy w swojej diecezji. Niestety nie przyniosło to pożądanych rezultatów. Mimo dobrego przygotowania do zaistnienia takich spotkań dla młodzieży, w żadnej parafii nie zostały one wprowadzone.

Duszpasterstwo Rodzin zaproponowało biskupowi legnickiemu, przynajmniej na jakiś czas, wprowadzenie nowej *Instrukcji o przygotowaniu do życia w małżeństwie i rodzinie w diecezji legnickiej*. Obecnie czeka ona na zatwierdzenie przez biskupa, ale już zostało zorganizowane spotkanie z doradcami życia rodzinnego, którego celem było przygotowanie ich do prowadzenia katechez na podstawie nowego dokumentu. Instrukcja składa się z czterech części: wprowadzenie, etapy przygotowania do małżeństwa, poradnia rodzinna oraz literatura. Szczególnie podkreślona jest kwestia docierania do młodzieży z tematyką odpowiedzialnego rodzicielstwa. Jako odpowiedni do tego czas wskazuje się przygotowanie do bierzmowania, a zwłaszcza jego końcowy etap, bowiem w diecezji legnickiej młodzież przystępuje do sakramentu bierzmowania w pierwszej klasie szkoły ponadgimnazjalnej<sup>25</sup>. Naturalne planowanie rodziny, jako przejaw odpowiedzialności człowieka, stanowiąc szansę jego pełnego rozwoju i podstawę moralnie godziwych więzi małżeńskich i rodzinnych, wymaga szerokiego upowszechnienia. Wiedza dotycząca tej dziedziny powinna być przekazywana znacznie wcześniej niż w fazie przedślubnej. Zajęcia te może prowadzić doradca życia rodzinnego, posługujący w parafii lub poza nią, który posiada misję kanoniczną od biskupa diecezjalnego.

W wielu przypadkach przygotowanie do małżeństwa ciągle jeszcze prowadzone jest na podstawie już leciwej literatury, w oparciu o stary rozkład tematyki. Dlatego *Instrukcja* proponuje tematykę dostosowaną do obecnych potrzeb, podając literaturę przedmiotową, która w ostatnim czasie pojawiła się na rynku księgarskim. Zwrócono również uwagę, że w realizacji katechez przedmałżeńskich bardzo ważną rolę odgrywa sposób ich prowadzenia. Każdy temat w ramach przygotowania przedślubnego powinien być realizowany z wykorzystaniem metod aktywizujących zarówno parę przyszłych małżonków, jak i całą grupę. Ponadto

<sup>25</sup> *Instrukcja katechetyczno-pastoralna o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania w diecezji legnickiej*, w: *I Synod Diecezji Legnickiej...*, s. 167-177.

warto wykorzystywać wszelkie środki audiowizualne – prezentacje, filmy, słuchowiska. Należy również wykorzystywać różnego rodzaju testy czy kwestionariusze do pracy w parach. Literatura, która zawiera pomoce tego typu, jest wymieniona w ostatnim paragrafie. Zaleca się odchodzenie od tradycyjnej, czysto wykładowej, formy, a należy dążyć do prowadzenia zajęć w formie warsztatowej. Aktywizacja pary ma na celu zmuszenie jej do przepracowania razem określonych tematów, zachęcenia do wspólnej rozmowy i nauki dialogu narzeczeńskiego, a później małżeńskiego.

We wspomnianej wcześniej instrukcji synodalnej dużo miejsca poświęcono konieczności spotkań z narzeczonymi w Parafialnych Poradniach Rodzinnych. Systematyczne wracanie do tej kwestii przy okazji różnych spotkań przyniosło dobry skutek. Pary przygotowujące się do małżeństwa coraz lepiej zaznajomione są z naturalnymi metodami planowania rodziny dzięki posłudze doradców życia rodzinnego. Jako normę przyjęto, że w ramach przygotowania do małżeństwa należy przeprowadzić trzy spotkania z narzeczonymi w Parafialnej Poradni Rodzinnej. Dotyczą one odpowiedzialności za wzajemną miłość i przekazywanie życia, szkoliwości i niedopuszczalności antykoncepcji, środków poronnych oraz sztucznych zapłodnień i znaczenia metod naturalnego rozpoznawania płodności. Nie wystarczy sama informacja o tych metodach, trzeba się ich nauczyć w praktyce. Dlatego spotkania w odpowiednich odstępach czasu powinny być poświęcone zasadom prowadzenia obserwacji objawów płodności oraz ich interpretacji<sup>26</sup>.

W diecezji legnickiej prowadzona jest też forma skrócona przygotowania do małżeństwa organizowana przez Spotkania Małżeńskie, we współpracy z doradcami życia rodzinnego. Spotkania odbywają się w domu rekolekcyjnym od piątku do niedzieli i są prowadzone w formie rekolekcji dla narzeczonych. Po zakończonych katechezach, które prowadzą odpowiednio przygotowane małżeństwa i kapłan, narzeczeni otrzymują stosowne zaświadczenia, ale są jeszcze zobowiązani do trzech wizyt w Poradni Życia Rodzinnego<sup>27</sup>.

## POMOC RODZINIE

Ważnym zadaniem duszpasterstwa rodzin jest wszechstronna pomoc rodzinie. Istnieje bowiem wiele negatywnych zjawisk, które bezpośrednio uderzają w rodzinę. Coraz częściej podważa się sakramentalność małżeństwa. Proponuje się związki cywilne lub tzw. wolne związki, jako alternatywne i „nowoczesne” formy współżycia kobiety i mężczyzny. W tym kontekście obrona sakramentalnego charakteru małżeństwa jawi się jako jedno z ważniejszych zadań duszpasterstwa rodzin. Dlatego należy organizować dla małżeństw różnego rodzaju spotkania, rekolekcje i warsztaty, dzięki którym małżonkowie będą mogli pogłębić więź

<sup>26</sup> *Instrukcja o przygotowaniu do małżeństwa i życia rodzinnego...*, w: *I Synod Diecezji Legnickiej...*, s. 241-242.

<sup>27</sup> Zob. <http://www.drdl.diecezja.legnica.pl/narzeczeni/rekolekcje-i-dni-skupienia-dla-narzeczonych.html> [dostęp: 6.02.2015].



małżeńską, nauczyć się dialogu i komunikacji oraz pełniej doświadczyć sakramentalnego wymiaru ich związku<sup>28</sup>.

Duszpasterstwo rodzin powinno otoczyć opieką duszpasterską wszystkie małżeństwa, rodziny i inne osoby, które potrzebują i oczekują pomocy ze strony Kościoła, ze szczególną uwzględnieniem młodych małżeństw. Trzeba wykorzystać każdą sposobność w parafiach, by otaczać troską małżeństwa i rodziny oraz zachęcać je do aktywnego włączenia się w działalność zrzeszeń małżeńsko-rodzinnych<sup>29</sup>. Rodziny same w sobie są Kościołem domowym, ale potrzebują też szerszych grup, które służyłyby rodzinie wsparciem i pozwalały jej lepiej się rozwijać. Zrzeszenia rodzinne powstają z inicjatywy samych rodzin lub członków hierarchii. W perspektywie wiary jednak zawsze są one darem Ducha Świętego, który w ten sposób udziela rodzinom wsparcia i charyzmatu odnowy<sup>30</sup>. Specjaliści zajmujący się rodziną podkreślają, że pod wpływem zrzeszeń rodzin zachodzą pozytywne zmiany w wielu wymiarach. Między małżonkami następuje wzrost wzajemnej jedności, pogłębienie miłości oraz dowartościowanie kobiety. W relacjach rodzic-dziecko zauważa się lepsze zrozumienie psychiki dzieci i ich problemów, serdeczniejszy kontakt z nimi i prowadzenie formacji religijnej. Między rodzinami w grupie dochodzi do tworzenia wspólnoty wiary i miłości, a w parafii wspólnoty te stają się zaczynem odnowy religijnej<sup>31</sup>.

W diecezji legnickiej działa siedem wspólnot, które szczególnie zajmują się formacją małżeństw i rodzin: Ruch-Światło Życie Domowy Kościół, Equipes Notre-Dame, Ruch Rodzin Nazaretańskich, Ruch Szentszacki, Spotkania Małżeńskie, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Wspólnota Trudnych Małżeństw SYCHAR. Jest to szeroka oferta dla małżeństw z terenu diecezji. Wspólnoty te jednak, z wyjątkiem Domowego Kościoła, zmagają się z problemem małego zainteresowania ze strony wiernych. Niewielu księży proboszczów zapraszało członków wspólnot do zainicjowania grup w parafiach. W ramach przygotowania do II Kongresu Rodzin Diecezji Legnickiej „Rodzina solą ziemi”, który miał miejsce 18 maja 2013 roku w Krzeszowie, liderzy tych wspólnot zostali zaproszeni do prac w ramach działalności duszpasterstwa rodzin w diecezji legnickiej. Został wówczas wydany informator diecezjalny<sup>32</sup>, w którym każdy z ruchów mógł się zaprezentować i zaprosić wiernych do formacji. W liczbie kilku tysięcy trafił on do wiernych w diecezji legnickiej. Informacje o wspólnotach zostały zawarte również na stronie internetowej duszpasterstwa rodzin<sup>33</sup>. Małżeństwa z poszczególnych ruchów były zapraszane do parafii, gdzie dając świadectwo, prezentowały charyzmat ruchu.

<sup>28</sup> J. Kamiński, *Zadania rodziny chrześcijańskiej...*, s. 86.

<sup>29</sup> Tamże s. 86-87.

<sup>30</sup> W. Śmigiel, *Zrzeszenia Rodzin katolickich w Polsce*, „Roczniki Pastoralno-Teologiczne” 2 (57) (2010), s. 67.

<sup>31</sup> Tamże, s. 70.

<sup>32</sup> *Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Legnickiej*, red. B. Wolański, Legnica 2012. W informatorze zostały również umieszczone skróty katechez przygotowawczych do VII Światowego Spotkania Rodzin, które miało miejsce w 2012 r. w Mediolanie.

<sup>33</sup> Zob. [www.drld.diecezja.legnica.pl](http://www.drld.diecezja.legnica.pl) [dostęp: 22.02.2015].

Dobrym momentem promocji ruchów był II Kongres Rodzin w Sanktuarium Maryjnym w Krzeszowie. Po Mszy św. odbywał się piknik rodzinny, podczas którego członkowie poszczególnych wspólnot, we wcześniej przygotowanych specjalnych namiotach, udzielali zainteresowanym informacji o danym ruchu. Inicjatywa ta spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników Kongresu, których przybyło do Krzeszowa ponad trzy tysiące. Wierni chętnie korzystali z wizyt w namiotach, gdzie otrzymywali ulotki i mogli osobiście porozmawiać z osobami reprezentującymi poszczególne ruchy.

Dzięki wyżej opisanym działaniom coraz więcej osób zaczęło się interesować pogłębieniem duchowości małżeńskiej, bądź też wyraziło chęć uleczenia ran powstałych w małżeństwie. Przykładem może być ruch Spotkania Małżeńskie. W ramach swojej działalności organizują oni rekolekcje mające na celu pogłębianie więzi małżeńskiej, pomoc w lepszym i głębszym wzajemnym zrozumieniu się męża i żony oraz pełniejsze doświadczanie sakramentalnego wymiaru ich związku. Dokonuje się to poprzez proponowanie małżeństw takiej formy dialogu, która z jednej strony pozwoli mężowi i żonie głębiej poznać się nawzajem, z drugiej zaś – w przypadku nieporozumień – pomoże rozwiązywać konflikty między małżonkami. Po przeprowadzeniu akcji informacyjnej i dzięki podawanej z dużym wyprzedzeniem informacji o terminach spotkań weekendowych, coraz więcej małżeństw korzysta z tej propozycji formacji, biorąc następnie udział w tzw. spotkaniach pogłębiających<sup>34</sup>.

W diecezji legnickiej została też zorganizowana roczna akademie liderów szkół wychowania i komunikacji w rodzinie. Grupa trzydziestu osób, głównie doradców życia rodzinnego i nauczycieli, w trybie zaocznym podjęła naukę ze specjalistą z kwalifikacjami państwowymi. „Jeśli chcesz skutecznie radzić sobie ze swoim dzieckiem, musisz być gotowy zmienić siebie” – to hasło, które przyświecało prowadzonym zajęciom. Sesje warsztatowe odbywały się od października 2013 do czerwca 2014 roku w wymiarze 150 godzin. Przygotowały one uczestników – przyszłych liderów – do prowadzenia szkoleń dla rodziców na temat strategii wychowawczych wspomagających rozwój moralny dziecka. Ponadto szkolenie obejmowało problematykę komunikacji emocjonalnej, aktywnego słuchania, prawidłowego zadawania pytań, motywacji dzieci do nauki i zmian w zachowaniu, kontrolowania złości i metod dylematów moralnych<sup>35</sup>. Absolwenci akademii organizują w parafiach lub w ramach działalności poradni rodzinnych tzw. szkoły dla rodziców, w których przez zajęcia warsztatowe przekazują zdobytą wiedzę i doświadczenie.

Obecnie ważne jest przypominanie małżonkom zadań rodziny chrześcijańskiej<sup>36</sup>, które zostały sformułowane przez św. Jana Pawła II w adhortacji apostołskiej

<sup>34</sup> Zob. <http://www.drdl.diecezja.legnica.pl/rekolekcje,-warsztaty,-spotkania.html> [dostęp: 8.02.2015].

<sup>35</sup> Zob. <http://www.drdl.diecezja.legnica.pl/szko%C5%82a-wychowania-i-komunikacji-w-rodzinie.html> [dostęp: 8.02.2015].

<sup>36</sup> Apeluje o to m.in. arcybiskup Henryk Hoser SAC, o czym przypomniał w wywiadzie udzielonym Katolickiej Agencji Informacyjnej. Zob. <http://kosciol.wiara.pl/doc/2344698.Kosciol-zdradzi-l-Jana-Pawla-II/4> [dostęp: 8.02.2015].

„Familiaris consortio”: tworzenie wspólnoty osób, służba życiu, udział w rozwoju społeczeństwa, uczestnictwo w życiu i posłannictwie Kościoła<sup>37</sup>. W diecezji legnickiej w ramach przygotowania do III Kongresu Rodzin Diecezji Legnickiej w Krzeszowie oraz VIII Światowego Spotkania Rodzin w Filadelfii zostały wydane tzw. katechezy niedzielne pt. „Zadania rodziny chrześcijańskiej”<sup>38</sup>. Grupa osób zaangażowanych w prace duszpasterstwa rodzin opracowała 20 krótkich katechez, które są odczytywane w kościołach diecezji na pięć minut przed rozpoczęciem każdej niedzielnej Mszy św. Jest to bardzo dobry moment, by jak największą liczbę osób dorosłych objąć katechizacją i za pomocą krótkiego, ciekawego tekstu przypomnieć, jakie zadania powinna wypełniać rodzina chrześcijańska<sup>39</sup>. W celu dotarcia do jak najszerszego grona odbiorców, katechezy są też czytane w każdą niedzielę na falach Radio Plus Legnica przed rozpoczęciem transmisji Mszy św.

W ramach pomocy rodzinie, zwłaszcza w kwestii komunikacji rodziców z dziećmi oraz w celu zapewnienia właściwego klimatu chrześcijańskiego w domach dla rozwoju wiary wychowywanego potomstwa, w diecezji legnickiej duży nacisk kładzie się na pracę z rodzicami podczas m.in. przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania. Ta forma katechezy dorosłych, oparta o słowo Boże, liturgię, teologię sakramentu bierzmowania i pozostałych sakramentów inicjacyjnych, staje się dużą szansą rozwoju duchowości rodzin. Takie spotkania są również okazją, by omówić z rodzicami ich obowiązki, problemy wychowawcze, wyjaśnić znaczenie sakramentu bierzmowania, zachęcić do przygotowania odpowiedniej religijno-moralnej atmosfery w domu<sup>40</sup>. Dla ułatwienia organizacji takich spotkań został opublikowany specjalny podręcznik *Współpracownicy Stwórcy*<sup>41</sup>, w którym zaproponowane są tematy: dziecko – dar i zadanie; chrzest – początek życia w szkole Jezusa; odpowiedzialne rodzicielstwo; Eucharystia – pokarm wieczny i szkoła miłości; wychowanie do wiary; wychowanie do miłości; kształtowanie charakteru – zaufanie i asystencja;

<sup>37</sup> Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio”* (22.11.1981), w: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996, s. 84-133.

<sup>38</sup> *Zadania Rodziny chrześcijańskiej. Katechezy niedzielne*, red. B. Wolański, Legnica 2015.

<sup>39</sup> Tytuły katechez: 1. Zadania rodziny chrześcijańskiej – wprowadzenie; 2. Tworzenie wspólnoty osób – miłość zasadą i mocą komunii; 3. Wartość niedzieli dnia Pańskiego w budowaniu wspólnoty rodzinnej; 4. Nierozzerwalność i jedność sakramentalnego małżeństwa; 5. Eucharystia i spowiedź fundamentami komunii rodziny; 6. Kobieta – kochająca matka; 7. Mężczyzna – odpowiedzialny ojciec; 8. Bezcenna rola babci i dziadka; 9. W służbie życiu – małżeństwo źródłem nowego życia; 10. Urodzić to nie wszystko – dzieło wychowania; 11. Wychowanie do kultury życia płciowego; 12. Sakrament małżeństwa nadaje dziełu wychowania godność i charakter powołania; 13. Rodzina pierwszą i żywotną komórką społeczeństwa; 14. Rodzina pierwszą i niezastąpioną szkołą cnót społecznych; 15. Wychowanie do gościnności; 16. Przyszłość ewangelizacji zależy od Kościoła Domowego; 17. Konkretne i codzienne świadectwo w rodzinie; 18. Kongres Rodzin Diecezji Legnickiej „Rodzina wspólnotą życia i miłości”; 19. Sakrament małżeństwa czyni małżonków i rodziców chrześcijańskich świadkami Chrystusa; 20. Miłość jest naszą misją: Rodzina ciągle żywa. VIII Światowe Spotkanie Rodzin w Filadelfii.

<sup>40</sup> *Instrukcja katechetyczno-pastoralna o przygotowaniu młodzieży...*, w: *I Synod Diecezji Legnickiej...*, s. 173.

<sup>41</sup> P. Kot; J. M Smoleń, *Współpracownicy Stwórcy. Spotkania z rodzicami młodzieży przygotowującej się do sakramentu bierzmowania*, Włocławek 2011.

modlitwa – przemieniające spotkanie z Bogiem; wolność jako zadanie; współczesne zagrożenia wolności – przeciwdziałanie i pomoc; pragnienie Boga a wspólnoty religijne; bierzmowanie – otwarcie na działanie Ducha Świętego.

Istotna jest również formacja małżeństw, które zgłaszają dzieci do chrztu. Stwarza się wówczas okazja, by pomóc rodzicom w pracy nad pogłębieniem ich wiary, ale także w przyszłości stworzyć dobry klimat do chrześcijańskiego wychowania dzieci. Obserwacja praktyki polskich parafii pokazuje, że niejednokrotnie przygotowanie do chrztu sprowadza się do jednego spotkania np. w sobotni wieczór, podczas którego wyjaśniany jest obrzęd chrztu świętego. Nie do końca potrafimy dostrzec wielkie możliwości ewangelizacji ludzi, którzy przychodzą prosić o chrzest swojego dziecka. Możemy założyć, że w wielu przypadkach są to osoby zdystansowane do życia wiarą, a także do swojej wspólnoty parafialnej. Na podstawie rodzinnej tradycji chcą poprzez ochrzcenie dziecka dopełnić tylko formalności. W takiej sytuacji mamy do czynienia z wiernymi, którzy żyją na opłotkach wspólnoty parafialnej i chcą coś otrzymać od parafii. Jest to niepowtarzalna okazja, by nie tylko wytłumaczyć im przebieg chrztu, ale zaproponować więcej spotkań katechetycznych, a następnie zaprosić na katechezę dorosłych do parafii.

W diecezji legnickiej, głównie za sprawą wypracowanych przez I Synod Diecezji Legnickiej metod pracy formacyjnej, kładzie się nacisk, by jedna z pierwszych katechez przedchrzcielnych odbywała się w domu rodziców<sup>42</sup>. Daje to okazję do bliższego poznania osób zgłaszających się do kancelarii parafialnej, którzy proszą o chrzest dziecka. Tak pouczają *Obrzędy chrztu dzieci*: „Innym sposobem przygotowania rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka jest rozmowa duszpasterska, przeprowadzana podczas wizyty proboszcza lub współpracownika w domu rodziców i dziecka”<sup>43</sup>. Dobre odczucia rodziców wyniesione ze spotkania z duszpasterzem lub innymi osobami ze wspólnoty parafialnej, mogą pozytywnie wpłynąć na ich relację do Kościoła i religii. W miarę możliwości dobrze jest, żeby duszpasterz organizował dla młodych matek i ojców spotkania, dyskusje i seminaria. Są one okazją do tego, aby rodzice ze sobą rozmawiali i wzajemnie się wspierali<sup>44</sup>.

## PORADNICTWO RODZINNE I PEDAGOGIZACJA RODZICÓW

Istotną dziedziną troski Kościoła o rodziny jest poradnictwo rodzinne, którego głównym celem jest wsparcie małżeństw i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach. W małżeństwach są nimi najczęściej problemy związane z nawiązywaniem komunikacji między małżonkami oraz różnego rodzaju konflikty i kryzysy.

<sup>42</sup> Instrukcja o przygotowaniu rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, w: *I Synod Diecezji Legnickiej...*, s. 252.

<sup>43</sup> *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 5, Katowice 1994<sup>3</sup>, s. 20.

<sup>44</sup> B. Wolański, *Przygotowanie rodziców do chrztu dziecka. Katecheza i rozmowa duszpasterska*, w: *Chrzest święty w życiu Kościoła. Refleksja teologiczna w środowisku legnickim*, red. B. Drożdż, Legnica 2013, s. 298.

Z kolei do trudnych sytuacji rodzinnych należą przede wszystkim kwestie związane z wychowaniem dzieci, szczególnie w okresie ich dojrzewania i wchodzenia w samodzielne życie, z pracą zawodową i utrzymaniem rodziny. Dlatego zadaniem duszpasterstwa rodzin jest uświadamianie potrzeby istnienia poradnictwa rodzinnego, a następnie rozwijania jego sieci w diecezjach<sup>45</sup>.

W kwestii poradnictwa rodzinnego wyróżnić należy: Parafialne Poradnie Rodzinne, Poradnie Specjalistyczne oraz Telefony Zaufania<sup>46</sup>. Działalność Parafialnych Poradni Rodzinnych została ograniczona przede wszystkim do działań na rzecz narzeczonych przygotowujących się do sakramentu małżeństwa<sup>47</sup>. Znane są jednak sytuacje, że w takich poradniach oprócz doradców życia rodzinnego posługuje jeszcze specjalista z innej dziedziny, np. psycholog. Szerszą ofertę proponują rodzinom poradnie specjalistyczne. Pracują w nich specjaliści z różnych dziedzin, począwszy od duszpasterzy, psychiatrów, psychologów i terapeutów różnych szkół i kierunków, mediatorów, pedagogów, przez prawników, ginekologów, seksuologów, po nauczycieli naturalnego planowania rodziny<sup>48</sup>.

W diecezji legnickiej, oprócz istniejących już poradni rodzinnych<sup>49</sup>, powstały na przestrzeni ostatnich trzech lat trzy Specjalistyczne Poradnie Rodzinne. Jedna z nich zarządzana jest przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, a dwie przez Wydział Duszpasterstwa Rodzin Legnickiej Kurii Biskupiej<sup>50</sup>. Dwie ostatnie, czyli Specjalistyczna Poradnia Rodzinna im. św. Jana Pawła II w Legnicy i Specjalistyczna Poradnia Rodzinna im. św. Joanny Beretta Molla w Lubinie, prowadzone są we współpracy z władzami samorządowymi. Głównym zadaniem tych poradni jest pomoc w odnajdywaniu i umacnianiu więzi z Jezusem Chrystusem, z którego czerpie moc sakrament małżeństwa, rozumienie bycia i życia rodziny w Kościele, jako jego podstawowej komórki oraz upowszechnianie wiedzy katechetycznej, pedagogicznej i psychologicznej służącej rozwojowi rodziny, kształtowanie wielopłaszczyznowych mechanizmów warunkujących właściwe jej funkcjonowanie, przygotowanie młodych do pełnienia zadań w małżeństwie i rodzinie, pomoc w rozwiązywaniu kryzysów i konfliktów małżeńskich itp.<sup>51</sup>

Powyższe poradnie specjalistyczne oferują szeroki zakres pomocy małżonkom, rodzinom i innym osobom poszukującym wsparcia. Posługują w nich na stałych dyżurach: doradcy życia rodzinnego, duszpasterz, małżeństwo animatorów ze Spotkań Małżeńskich, położna, psycholog, lekarz medycyny, prawnicy, prawnik kanonista, mediator, psychiatra oraz logopeda. Oprócz tego organizowane są

<sup>45</sup> J. Kamiński, *Zadania rodziny chrześcijańskiej...*, s. 88.

<sup>46</sup> DDR, nr 37, s. 33.

<sup>47</sup> P. Landwójtowicz, *Poradnictwo małżeńsko-rodzinne w diecezji*, „Roczniki Teologiczne” z. 6, 61 (2014), s. 111-112.

<sup>48</sup> Tamże s. 113.

<sup>49</sup> Zob. [www.drld.diecezja.legnica.pl](http://www.drld.diecezja.legnica.pl) [dostęp: 9.02.2015].

<sup>50</sup> Zob. [www.pr.diecezja.legnica.pl](http://www.pr.diecezja.legnica.pl) [dostęp: 9.02.2015].

<sup>51</sup> Z dekretu erekcyjnego Specjalistycznej Poradni Rodzinnej im. św. Jana Pawła II przy siedzibie Legnickiej Kurii Biskupiej wydanego przez Biskupa Legnickiego Zbigniewa Kiernikowskiego w dniu 12 grudnia 2014 r.



różne zajęcia warsztatowe np. z komunikacji w rodzinie. Doradcy życia rodzinnego poza dyżurami promują odpowiedzialne rodzicielstwo oraz naturalne planowanie rodziny podczas spotkań z młodzieżą w szkołach i w parafiach.

W ramach troski o życie duchowe i podniesienia kwalifikacji doradców życia rodzinnego<sup>52</sup> dwa razy do roku organizowane są spotkania formacyjno-szkoleniowe, do czego zobowiązuje prawo diecezjalne<sup>53</sup>. Odbłyły się już m.in. warsztaty z komunikacji w rodzinie, ze znajomości metod sztucznego zapłodnienia *in vitro*, szkodliwości antykoncepcji, znajomości naprotechnologii, umiejętności atrakcyjnego przekazu młodzieży wiedzy o naturalnym planowaniu rodziny. Kwalifikacje te przydatne są w odpowiednim pokierowaniu ludzi zgłaszających się do poradni parafialnych.

W celu rozbudowania oferty poradnictwa rodzinnego w diecezji legnickiej od stycznia 2015 roku rozpoczęło działalność czterosemestralne Diecezjalne Studium Życia Rodzinnego. Ukończenie Studium nie daje zawodowych kwalifikacji (jak nauczanie w szkole), ale przez zgłębianie treści dotyczących teologii, psychologii, katolickiej etyki życia małżeńskiego (w tym nauczycielski kurs na nauczyciela metody rozpoznawania płodności) przygotowuje osoby do pełnienia posługi w parafialnym poradnictwie rodzinnym. Celem studium jest przygotowanie katolików świeckich do prowadzenia, w imieniu i pod przewodnictwem Kościoła, nauczania i działalności prorodzinnej, to znaczy poradni rodzinnych, nauk przedślubnych, katechez i spotkań poświęconych problematyce rodziny. Studium to umożliwia zdobycie wiedzy i formacji dotyczącej całokształtu zagadnień życia małżeńskiego i rodzinnego<sup>54</sup>.

Ważnym zadaniem duszpasterstwa rodzin jest aktywny udział w pedagogizacji rodziców, który polega na pomocy rodzinom w stałym wzbogacaniu posiadanej podstawowej wiedzy pedagogicznej o wychowaniu dzieci i młodzieży. Dlatego też należy wykorzystywać wszystkie nadarzające się okazje i stosować różne metody, aby podnosić kulturę pedagogiczną rodziców. Należą do nich: przygotowanie do przyjęcia sakramentów, przygotowanie do życia w małżeństwie i rodzinie, homilie, kazania i konferencje liturgiczne, katechizacja rodziców oraz spotkania z okazji lekcji szkolnych i katechezy dzieci, katolickie szkolnictwo i placówki opiekuńczo-wychowawcze, wizyta duszpasterska w domu rodzinnym, spotkania i kongresy poświęcone rodzinie, katolickie poradnictwo rodzinne, zrzeczenia religijne oraz katolickie publikacje i programy w mediach<sup>55</sup>.

<sup>52</sup> W diecezji legnickiej posługuje ich ponad pięćdziesięcioro.

<sup>53</sup> *Wskazania dotyczące poradnictwa rodzinnego w diecezji legnickiej*, nr 12, w: *I Synod Diecezji Legnickiej...*, s. 325.

<sup>54</sup> Zob. <http://www.drdl.diecezja.legnica.pl/studium-zycia-rodzinnego/informacje-o-studium.html> (9.02.2015). Tematyka zaproponowana słuchaczom na studium: antropologia małżeństwa i rodziny; teologia małżeństwa i rodziny; teologia moralna; bioetyczne aspekty małżeństwa i rodziny; psychologia małżeństwa i rodziny; psychologia rozwojowa z elementami psychologii prenatalnej; pedagogika rodziny; socjologia rodziny; rodziny dysfunkcyjne; naturalne planowanie rodziny; elementy prawa kanonicznego dotyczące małżeństwa i rodziny; komunikacja w małżeństwie i rodzinie; mediacja w rodzinie; poradnictwo małżeńsko-rodzinne; metodyka pracy warsztatowej i grupowej; praktyki w poradniach.

<sup>55</sup> J. Kamiński, *Zadania duszpasterstwa rodzin...*, s. 89-90.



Znaczącym wydarzeniem związanym z pedagogizacją rodziców i troską o rodziny są organizowane w diecezji legnickiej kongresy rodzin. Pierwszy z nich odbył się w dniach 3-4 grudnia 1996 roku w Legnicy. Następny został zorganizowany po 17 latach, czyli dokładnie 18 maja 2013 roku w Sanktuarium Maryjnym w Krzeszowie pod hasłem „Rodzina solą ziemi”<sup>56</sup>. W organizację kongresu zaangażowały się wszystkie ruchy i stowarzyszenia dla małżeństw i rodzin działające na terenie diecezji legnickiej. Istotnym punktem są wygłaszane przez zaproszonych gości prelekcje i świadectwa na temat wartości życia rodzinnego. Cenne jest samo spotkanie sporej liczby osób, którzy mają czas na wymianę doświadczeń i wzbogacanie swojej wiedzy. Organizacji kongresu towarzyszy szereg inicjatyw przygotowawczych. Obecnie diecezja przygotowuje się do III Kongresu Rodzin, któremu towarzyszą słowa „Rodzina wspólnotą życia i miłości”. Odbędzie się on 16 maja 2015 roku w Sanktuarium Maryjnym w Krzeszowie. Od grudnia 2014 roku organizowane są w diecezji m.in. comiesięczne sesje naukowe poświęcone małżeństwu i rodzinie. Zapraszani są prelegenci z różnych środowisk<sup>57</sup>, a małżeństwa reprezentujące poszczególne ruchy wygłaszają przed zebranymi słuchaczami świadectwa<sup>58</sup>.

Przygotowaniom do kongresu rodzin towarzyszy również refleksja nad treściami katechez, które są opracowywane z racji kolejnych światowych spotkań rodzin. W 2012 roku VII Światowe Spotkanie Rodzin odbyło się w Mediolanie pod hasłem „Rodzina: praca i święto”, a wcześniej Papieska Rada ds. Rodziny opublikowała dziesięć katechez związanych z tą tematyką. Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Legnickiej opublikowało w edycji legnickiej tygodnika „Niedziela” oraz w broszurze *Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Legnickiej*<sup>59</sup> cykl felietonów w oparciu o treść tych katechez. Natomiast w przygotowaniu do VIII Światowego Spotkania Rodzin, które odbędzie się w Filadelfii we wrześniu 2015 roku pod hasłem „Miłość naszą misją: rodzina w pełni żywa”, katechezy są tłumaczone i zamieszczane na stronie internetowej duszpasterstwa rodzin<sup>60</sup>. W oparciu o ich treść publikowane są systematycznie felietony w edycji legnickiej tygodnika „Niedziela” oraz audycje w Radio Plus Legnica. Służą to dotarciu do jak najszerszego grona rodziców i innych zainteresowanych.

\*\*\*

Podsumowaniem tej refleksji niech będą słowa arcybiskupa Henryka Hosera SAC: „Rodzina jest ikoną Trójcy Przenajświętszej na ziemi. Jest ikoną, dlatego też powstała, zaistniała. Jest jedyną instytucją, którą Bóg stworzył i zaplanował,

<sup>56</sup> Zob. <http://www.diecezja.legnica.pl/wydarzenia/relacja/326> [dostęp: 9.02.2015].

<sup>57</sup> Gośćmi sesji byli: dr inż. Antoni Zięba, ks. dr Przemysław Drąg, ks. prof. Dariusz Oko, red. Dorota Łosiewicz, Marta Dzbeńska-Karpińska.

<sup>58</sup> Zob. <http://www.legnica.fm/index.php/wyklady/21701-w-trosce-o-rodzine-konferencja-w-legnicy-foto> [dostęp: 9.02.2015]; <http://www.legnica.fm/index.php/kosciol/22056-gender-zagrozenie-dla-dzieci-i-rodziny-ks-oko-w-legnicy-foto-audio> [dostęp: 9.02.2015].

<sup>59</sup> *Duszpasterstwo Rodzin Diecezji Legnickiej*..., s. 47-78.

<sup>60</sup> Zob. <http://www.drld.diecezja.legnica.pl/14-katechezy-przygotowawcze.html> [dostęp: 9.02.2015].

stwarzając różnicę między płciami. Ludzie nie są monadami, nie powstają w efekcie klonowania osobników, tylko w efekcie spotkania, dzięki najwyższej ludzkiej miłości, ludzi nawet z odległych systemów wartości i horyzontów. Mężczyzna i kobieta się poznają, mają za sobą dwie różne rodziny, dwie różne historie, tradycje, drogę do dorosłości, a ich miłość scala ich i tworzy z nich jedno. Czy nie jest to fascynujące zjawisko?”<sup>61</sup>. Rodzina to zapewne zjawisko fascynujące. Przeżywa ona swoje różne trudności, bo nie wszyscy potrafią się nią zafascynować. Dlatego takiego znaczenia nabiera przemysłane i dobre działanie duszpasterstwa rodzin, które jest odpowiedzią na czasy kryzysu.

## THE MINISTRY OF FAMILIES AS A RESPONSE FOR THE MARRIAGE AND FAMILY CRISES. THE DIOCESE OF LEGNICA EXPERIENCE

### Summary

The observation of present human lives shows clearly that the family crises becomes more and more serious. The number of so called partnerships is rising and the popularity of marriage is decreasing very fast. We may notice a large number of marriage breakdowns. Every family which is lost as a result of the modern changes, exposed to the intrusive behavior of the laic and liberal media, needs strong support from the Church, especially from the Ministry of Families. Finding the appropriate forms of marriage and family care, which are adjusted to the needs of marriage and family, poses a major challenge for the Church. Therefore the Church finds the service for the family as one of the most essential tasks, as the first and, for many reasons, the most important mission and service. The tasks of the Ministry of Families along with the description of taken initiatives in the Diocese of Legnica become the content of this article. There was also taken an attempt to show the function of the Ministry of Families as a response for the marriage and family crises.

**Słowa kluczowe:** duszpasterstwo rodzin, rodzina, małżeństwo, poradnictwo rodzinne

**Key words:** the Ministry of Families, family, marriage, family counseling

<sup>61</sup> Zob. <http://info.wiara.pl/doc/2344698.Kosciol-zdradzil-Jana-Pawla-II/3> [dostęp: 9.02.2015].